

Bruselj, 24.7.2020
COM(2020) 608 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Akcijski načrt EU glede trgovine s strelnim orožjem za obdobje 2020–2025

Akcijski načrt EU glede trgovine s strelnim orožjem za obdobje 2020–2025

Vsebina

1.	UVOD	2
2.	OBRAVNAVANI PROBLEM	3
3.	POBUDE EU.....	6
4.	NOV AKCIJSKI NAČRT EU ZA OBDOBJE 2020–2025	8
4.1.	Določitev kazalnikov in poročanje.....	8
4.2.	Glavne prednostne naloge	9
4.2.1.	Prednostna naloga 1: varovanje zakonitega trga in omejitev preusmerjanja	9
4.2.2.	Prednostna naloga 2: Boljši pregled nad obveščevalnimi podatki	9
4.2.3.	Prednostna naloga 3: Naraščajoči pritisk na kriminalne trge	10
4.2.4.	Prednostna naloga 4: okrepitev mednarodnega sodelovanja.....	11
5.	POSEBNI UKREPI ZA JUGOVZHODNO EVROPO IN NJENO SODELOVANJE Z EU.....	12
5.1.	Prilagajanje dejavnosti regiji	12
5.2.	Posodobljeno upravljanje za zagotovitev učinkovitega izvajanja.....	13
5.2.1.	Izpolnjevanje potreb po financiranju za spopadanje z izzivi	13
5.2.2.	Celostno usmerjanje za izvajanje dejavnosti v jugovzhodni Evropi.	14
6.	SKLEPNE UGOTOVITVE	15

1. UVOD

V začetku julija 2020 so Europol, Francija in Nizozemska objavili rezultate obsežne skupne čezmejne preiskave proti veliki kriminalni mreži, v kateri je bilo na Nizozemskem zaseženih na desetine kosov avtomatskega strelnega orožja. Med nemiri v Dijonu v Franciji konec junija je nekaj mladih posnelo video in se v njem ponosno postavljalo z jurišnim orožjem in pištolami. Istočasno je bila v policijski operaciji v Španiji onesposobljena velika mreža trgovcev s strelnim orožjem, pri čemer je bilo zaseženih 730 kosov orožja, po vsej državi pa prijetih 21 oseb. Vse to so primeri resnične grožnje nezakonitega strelnega orožja. Skrajno desničarski aktivisti vse bolj zbujajo pozornost zaradi zbiranja orožja. To kaže, kako strelno orožje lahko poveča nevarnost, ki jo predstavljajo huda kazniva dejanja in organizirani kriminal, vključno s terorizmom. Ocenjuje se, da so imeli državljani EU leta 2017 v lasti 35 milijonov kosov nedovoljenega strelnega orožja (56 % celotne ocenjene količine strelnega orožja)¹. Glede na navedene ocene je v dvanajstih državah članicah EU nedovoljenega strelnega orožja več kot zakonito posedovanega strelnega orožja².

EU kot območje brez notranjih meja si dejavno prizadeva omejiti to grožnjo. Predvsem je okrepila zakonodajo o strelnem orožju, da bi preprečila, da orožje pride v napačne roke³. Hudodelske združbe, ki so dejavne v EU, pridobivajo strelno orožje predvsem z nedovoljeno predelavo nesmrtonosnega orožja in trgovino z orožjem, in sicer z nedovoljenim prenosom med državami članicami EU ali s tihotapljenjem iz držav zunaj Evropske unije (večinoma iz jugovzhodne Evrope)⁴. V preteklih letih je EU podprla razvoj tesnega usklajevanja kazenskega pregona na tem področju.

Nerešenih je še veliko vprašanj in za njihovo obvladovanje so potrebni novi ukrepi, kakor je Komisija jasno ugotovila v Oceni akcijskega načrta glede nedovoljene trgovine s strelnim orožjem med EU in regijo jugovzhodne Evrope za obdobje 2015–2019⁵. Evropska unija in njene partnerke, zlasti v jugovzhodni Evropi, morajo obvladovati te izzive tako, da trgovina s strelnim orožjem postane večtematska varnostna prednostna naloga. Zaradi obširne in večdisciplinarne narave grožnje lahko samo enoten načrt zagotovi skladen okvir za sodelovanje, da bi se okrepilo mednarodno sodelovanje v skladu s specifičnimi potrebami, zahtevami in kazalniki uspešnosti.

Komisija za to predlaga enoten akcijski načrt za EU in partnerke iz jugovzhodne Evrope (Zahodni Balkan, Moldavijo in Ukrajino), ki bo osredotočen na štiri specifične prednostne naloge za obravnavo preostalih pravnih praznin in nedoslednosti pri nadzoru nad strelnim

¹ Small Arms Survey, „Estimating Global Civilian-held Firearms Numbers“ (Popis osebnega orožja: „Ocena skupnega števila kosov strelnega orožja v lasti civilistov“), informativni dokument, junij 2018. Podatki dostopni na: http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/Weapons_and_Markets/Tools/Firearms_holdings/SAS-BP-Civilian-held-firearms-annexe.pdf.

² HU, IT, BE, AT, LT, LV, FR, DE, SI, PL, RO, NL.

³ Za dodatne informacije glej Prilogo 1.

⁴ V tem akcijskem načrtu so vse partnerke z Zahodnega Balkana, Moldavija in Ukrajina navedene kot „jugovzhodna Evropa“.

⁵ COM(2019) 293 final z dne 27. junija 2019.

orožjem, ki ovirajo policijsko sodelovanje. Ta akcijski načrt opredeljuje dejavnosti za skupno razumevanje in skupen napredek pri načinu obravnave grožnje, ki jo predstavlja nedovoljeno strelno orožje.

2. OBRAVNAVANI PROBLEM

Europol je leta 2019 opozoril, da ugotovitve iz njegove ocene ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala (SOCTA) iz leta 2017 še vedno držijo in da se s širjenjem in razpoložljivostjo nedovoljenega strelnega orožja v državah članicah EU povečuje tveganje njihove uporabe v terorističnih napadih in organiziranem kriminalu. Opozarja pa tudi, da spremembe v načinu delovanja, poteh in geografskih območjih, na katere so vplivale nekatere kriminalne dejavnosti, morda nakazujejo določen dolgoročnejši razvoj in spremembe, ki vplivajo na kazniva dejanja⁶. Nedovoljena trgovina, širjenje in uporaba strelnega orožja še vedno pomenijo veliko grožnjo. Zlasti se je povečala prodaja onespособljenega, ponovno usposobljenega in predelanega strelnega orožja⁶. Nedovoljeno strelno orožje je lažje dostopno na spletu (zlasti na temnem spletu), trgovino s tem orožjem pa poleg organiziranih hudodelskih združb vse pogostejše izvajajo tudi posamezni storilci kaznivih dejanj. Nezakonito strelno orožje zajema predvsem pištole in puške (34 % oziroma 27 % zasegov).

V nedavni študiji⁷ je navedenih 23 incidentov množičnega streljanja, ki so se zgodili na (delno) javnih mestih v Evropi v obdobju 2009–2018 in v katerih je bilo ubitih 341 ljudi. Leta 2015 je Europol zabeležil 57 terorističnih napadov, v katerih je bilo uporabljeno strelno orožje⁸. Leta 2017 je bilo strelno orožje uporabljeno v 41 % vseh terorističnih napadov, kar pomeni rahlo povečanje v primerjavi z letom 2016 (38 %)⁹. Nedavna Eurojustova obravnava primerov potrjuje, da je bilo nedovoljeno strelno orožje uporabljeno v več terorističnih napadih in da so bile trgovske mreže v stiku s posameznimi teroristi ali terorističnimi organizacijami. Koordinacija čezmejnih Eurojustovih preiskav je večkrat omogočila zaseg nedovoljenega strelnega orožja.

Take trende na splošno potrjujejo najnovejši podatki, ki jih je zbral Urad Združenih narodov za droge in kriminal (UNODC)¹⁰: v EU je bilo v obdobju 2016–2017 zaseženih v povprečju 30 % šibrovk, sledile so pištole (22 %), puške (15 %) in revolverji (8 %), med preostalim orožjem pa so bili večinoma brzostrelke in mitraljezi (2 %). Zdi se, da so po celotni Evropi med zaseženimi kosi strelnega orožja pištole (35 %), puške (27 %) in šibrovke (22 %) bolj enakomerno zastopane. Evropa velja za eno od glavnih izhodišč nezakonitih tokov, ki pa večinoma ostajajo znotraj celine. Poleg tega je med vrstami zaseženega orožja znaten delež tistih, ki ne spadajo med strelno orožje (kot so manevrsko in plinsko orožje), kar opozarja na nevarnost predelave takega orožja v nedovoljeno strelno orožje.

⁶ Europol, „Interim report of new, changing and emerging threats“ (Vmesno poročilo o novih, spreminjajočih se in nastajajočih grožnjah), dokument Sveta 9037/19 z dne 8. maja 2019.

⁷ Flamski mirovni inštitut, *Armed to kill (Oboroženi za ubijanje)*, Bruselj, 3. oktober 2019.

⁸ Europol, TE-SAT 2017: Poročilo o stanju in trendih na področju terorizma v EU.

⁹ Europol, TE-SAT 2018: Poročilo o stanju in trendih na področju terorizma v EU.

¹⁰ UNODC (2020), *Global Study on Firearms Trafficking (Globalna študija o nedovoljeni trgovini s strelnim orožjem)*, Dunaj: UNODC, na voljo na povezavi <https://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/firearms-study.html>.

Europol in organi kazenskega pregona poudarjajo, da prepovedane motoristične tolpe trgujejo s strelnim orožjem po vsej EU. Številne organizirane hudodelske združbe, dejavne na področju trgovine z orožjem, se ukvarjajo z več nedovoljenimi dejavnostmi, med drugim tudi s prometom z drogami, organiziranimi kaznivimi dejanji zoper premoženje, tihotapljenjem migrantov, pranjem denarja in nasilnimi kaznivimi dejanji. V nekaterih državah članicah (kot sta Švedska in Danska) se je izrazito povečala raven umorov in drugih nasilnih kaznivih dejanj, kar spremljajo poročila o povečanju uporabe potencialno smrtonosnega orožja, kot so strelno orožje, noži in razstreliva. Leta 2017 je bilo na Švedskem zabeleženih 40 primerov smrti, povezanih z orožjem, kar je 33,3-odstotno povečanje glede na predhodno leto¹¹.

Europol je v več poročilih o oceni ogroženosti potrdil, da je Zahodni Balkan še vedno ena od glavnih regij dobaviteljic, ki izvaja trgovino v EU¹², in opozoril na potrebo po večjem pretoku informacij in obveščevalnih podatkov med EU in Zahodnim Balkanom. Prisotno grožnjo v tej regiji je potrdilo več študij, pri čemer je v zadnji od teh¹³ poudarjeno, da je bilo orožje, uporabljeno v terorističnih napadih v EU, „pridobljeno prek lokalnih nedovoljenih trgov s strelnim orožjem in po ugotovitvah izvira z Balkana“. V isti študiji je tudi navedeno, da „je bil Balkan prepoznan kot glavni dobavitelj nedovoljenega strelnega orožja v Evropi“, opisana pa je tudi „povezava med Balkanom in osebnim orožjem, ki se uporablja v državah članicah EU v različnih vrstah kriminalnih dejavnosti“. To potrjuje tudi zadnja Globalna študija UNODC o strelnem orožju¹⁴, v skladu s katero Zahodni Balkan ostaja vir nedovoljenega strelnega orožja, predvsem jurišnih pušk, in sicer zaradi znatnih cenovnih razlik v primerjavi z zahodno Evropo.

Sodelovanje na področju kazenskega pregona znotraj EU in na mednarodni ravni je mogoče precej izboljšati. Še vedno obstajajo razhajanja med nacionalnimi pravnimi okviri in opredelitvami, kar ovira skupne pristope, storilci kaznivih dejanj pa jih še vedno lahko izrabljajo. Države članice še zdaleč niso v celoti prenesle direktive o strelnem orožju¹⁵ in je ne izvajajo v celoti. Komisija je 24. julija 2019 poslala 20 obrazloženih mnenj državam članicam, ki niso priglasile popolnega prenosa Direktive¹⁶. Poleg tega je decembra 2017 objavila oceno uporabe Uredbe (EU) št. 258/2012 o uvozu, izvozu in tranzitu strelnega orožja za civilno uporabo, v kateri je ugotovila pravne praznine zaradi neusklajenega izvajanja¹⁷.

¹¹ UNODC Global Study on homicides (Globalna študija UNODC o umorih), 2019.

¹² Poročili Europa: Threat Assessment Report on Illicit Trafficking in Firearms (Poročilo o oceni ogroženosti zaradi nedovoljene trgovine s strelnim orožjem) (EDOC#673806v7A, junij 2013), obvestilo o obveščevalni dejavnosti (19/2014); „Firearms in the hands of Terrorist in Europe“ (Strelno orožje v rokah teroristov v Evropi) (EDOC:#759937v3, maj 2015).

¹³ *Strengthening Resilience in the Western Balkans: Mapping Assistance for SALW Control (Krepitev odpornosti na Zahodnem Balkanu: načrt pomoči za nadzor nad osebnim in lahkim orožjem)*, Raziskava o osebnem orožju, september 2018.

¹⁴ UNODC (2020), *Global Study on Firearms Trafficking (Globalna študija o nedovoljeni trgovini s strelnim orožjem)*, Dunaj: UNODC, na voljo na povezavi <https://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/firearms-study.html>.

¹⁵ Direktiva (EU) 2017/853 z dne 17. maja 2017 o spremembi Direktive Sveta 91/477/EGS o nadzoru nabave in posedovanja orožja (UL L 137, 24.5.2017, str. 22).

¹⁶ 15. aprila 2020 je popoln prenos priglasilo 17 držav članic (AT, BG, DE, DK, IE, EL, EE, FR, HR, IT, LV, LT, MT, NL, PT, RO, FI).

¹⁷ COM(2017) 737 final z dne 12. decembra 2017.

Temu je aprila 2018 sledilo priporočilo, ki je pozvalo h krepitvi pravil EU za izboljšanje sledljivosti in varnosti postopkov za nadzor izvoza in uvoza strelnega orožja ter sodelovanja med organi v boju proti trgovini s strelnim orožjem¹⁸.

Kljub prizadevanjem, zlasti Globalni študiji UNODC o strelnem orožju, ki jo je financirala Komisija, je pregled nad obveščevalno dejavnostjo še vedno nepopoln zaradi pomanjkanja celovitih in primerljivih podatkov o zasegih strelnega orožja po vsej celini. Izmenjavo informacij za obveščevalno dejavnost in profiliranje omejujejo ovire v nacionalnem pravu na področju izmenjave informacij (tudi neosebni podatkov, kot so balistični podatki) zunaj posamezne preiskave. Težavo povečuje tudi pomanjkanje komunikacije in usklajenosti med različnimi upravami znotraj držav in na nadnacionalni ravni. 20 držav članic EU¹⁹ in štiri partnerke z Zahodnega Balkana²⁰ so vzpostavile obliko kontaktne točke za strelno orožje. Vendar imajo te točke redko zagotovljene ustrezne kompetence (za upravni nadzor, zbiranje podatkov za kazenski pregon, dostop do zbirk podatkov, sledenje, mednarodno sodelovanje in forenziko) ter osebje, kot jih priporočajo smernice na podlagi dobre prakse, ki so jih oblikovali nacionalni strokovnjaki za strelno orožje²¹.

Poleg tega je inkriminacija trgovine s strelnim orožjem neenakomerna: v nasprotju s Protokolom Združenih narodov o strelnem orožju vsak neodobren čezmejni prenos orožja še ne pomeni nedovoljene trgovine²². Zaradi tega se včasih ne izvedejo pregon in sankcije. Manj je tudi odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, tj. s trgovino s strelnim orožjem. Različni nacionalni pristopi onemogočajo izvajanje skupnih čezmejnih operacij, kot so nadzorovane dobave.

Zlasti v jugovzhodni Evropi je še treba opraviti pomembno delo pri uskladitvi nacionalnih uprav z najvišjimi standardi in zagotavljanju učinkovitega nadzora nad strelnim orožjem. Potrebe segajo zlasti od vzpostavitve nacionalnih zbirk podatkov in balističnih zmogljivosti do varnih pogojev za zaloge in kampanj za prostovoljno oddajanje orožja. Z vidika upravljanja je Komisija v poročilu o oceni akcijskega načrta za obdobje 2015–2019 opozorila, da „sodelovanje med EU in regijo jugovzhodne Evrope ostaja oteženo zaradi velikega števila zainteresiranih strani, ki niso vedno usklajene“, „nepotrebn[ega] podvajanj[a] sestankov“ in „pomanjkanj[a] povezanega in celovitega proračunskega pristopa na ravni EU“.

V EU in med evropskimi sosedi se pojavljajo tudi novi trendi, ki se pogosto spopadajo s podobnimi izzivi. Ti trendi vključujejo spremembe na področju tehnik predelave manevrskega ali plinskega in plašilnega orožja v strelno orožje ter nove metode prikrivanja. Storitveni kaznivih dejanj poskušajo poleg tega obiti zakonodajo s spreminjanjem cevi dostopnega

¹⁸ C(2018) 2197 final z dne 17. aprila 2018.

¹⁹ Kontaktne točke nimajo Bolgarija, Ciper, Estonija, Irska, Latvija, Litva in Malta.

²⁰ Kontaktne točke nimata Srbija ter Bosna in Hercegovina.

²¹ „Best practice guidance for the creation of national firearms focal points“ (Smernice na podlagi dobre prakse za vzpostavitev nacionalnih kontaktnih točk za strelno orožje), dokument Sveta št. 8586/18 z dne 15. maja 2018.

²² Protokol z dne 31. maja 2001 o nedovoljeni proizvodnji strelnega orožja, njegovih sestavnih delov in streliva ter trgovini z njimi, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu. Sklep Sveta z dne 11. februarja 2014 o sklenitvi Protokola proti nedovoljeni proizvodnji in trgovini s strelnim orožjem, njegovimi sestavnimi deli in strelivom, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (UL L 89, 25.3.2014, str. 7).

orožja tipa flobert (malokalibrsko orožje majhne moči, namenjeno za streljanje na kratke razdalje). Nedovoljeno proizvodnjo strelnega orožja bi v prihodnosti lahko olajšale tehnološke izboljšave na področju tridimenzionalnega tiskanja. Pojavljajo se novi vzorci širjenja, vključno s trgovino z deli strelnega orožja prek hitrih paketnih in poštnih storitev, kar je zlasti povzročilo prehod z izvoza tradicionalnega bojnega orožja z Zahodnega Balkana na uvoz novega orožja iz zahodne Evrope na Balkan ali uvoz neoznačenih pomembnih sestavnih delov iz Združenih držav Amerike. Morebitne vire nedovoljenega orožja za vnos v EU ustvarjajo tudi oboroženi spopadi v vzhodnih sosedah EU.

Dolgotrajne oborožene spopade z obsežnimi regionalnimi posledicami na Bližnjem vzhodu in v severni Afriki še naprej spodbujata preusmerjanje strelnega orožja in trgovina s strelnim orožjem. Trgovino s strelnim orožjem v tej regiji omogočajo različni razlogi, vključno s slabo varovanimi zalogami in preusmerjanjem zakonitega strelnega orožja, ki tudi izvira iz dovoljene proizvodnje v državi članici EU in odobrenega izvoza. Trgovina s strelnim orožjem v Afriki prispeva k nestabilnosti regije.

3. POBUDE EU²³

Trgovina s strelnim orožjem v EU se že dolgo šteje za resno grožnjo za državljane. Komisija je zato določila posebno politiko za obravnavo tega vprašanja v sporočilu o strelnem orožju iz leta 2013²⁴ in evropski agendi za varnost iz leta 2015²⁵. Države članice so leta 2014 v okviru političnega cikla EU 2014–2018 pripravile prvi operativni akcijski načrt za kazniva dejanja kot del **Evropske večdisciplinarne platforme proti grožnjam kriminala** (platforma EMPACT za strelno orožje) v oddelku „Strelno orožje“²⁶.

EU od leta 2002 zagotavlja pomoč Zahodnemu Balkanu na podlagi več zaporednih sklepov Sveta (SZVP) o financiranju projektov nadzora nad osebnim orožjem, v skupni vrednosti skoraj 30 milijonov EUR. Zajete dejavnosti so vključevale številna področja, ki so prispevala k boljšemu nadzoru nad osebnim orožjem ter k boju proti trgovini z orožjem in njenemu preprečevanju. Zadnji sklep Sveta (SZVP), ki predstavlja največji znesek doslej, in sicer 11,8 milijona EUR, je visoki predstavnik predlagal decembra 2019, ko ga je Svet tudi sprejel, in velja 4 leta. Glavni izvajalski partner, ki v regiji izvaja pomoč EU, je Center jugovzhodne in vzhodne Evrope za nadzor nad osebnim in lahkim orožjem (SEESAC)²⁷. Ta uporablja celovit regionalni pristop k nadzoru nad strelnim orožjem v regiji, vključno z boljšim označevanjem in sledenjem ter vodenjem evidenc; boljšim kazenskim pregonom; okrepljeno fizično zaščito in upravljanjem zalog; ozaveščanjem in politiko enakosti spolov ter preglednostjo izvoza orožja. Ta stalna in dolgotrajna podpora Zahodnemu Balkanu je pripomogla k utrjevanju zaupanja med nacionalnimi organi v regiji in prispevala h krepitvi regionalnega sodelovanja.

²³ Za podrobnejše informacije glej Prilogo 1.

²⁴ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu – Strelno orožje in notranja varnost EU: zaščita državljanov in preprečevanje nezakonite trgovine, COM(2013) 716 z dne 21. oktobra 2013.

²⁵ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, COM(2015) 185 final z dne 28. aprila 2015.

²⁶ Dokument 16726/3/13 REV 3 RESTREINT UE/EU RESTRICTED.

²⁷ SEESAC je skupna pobuda UNDP in Sveta za regionalno sodelovanje, ustanovljena leta 2002.

Decembra 2014 so EU in njene partnerke z Zahodnega Balkana podprle **akcijski načrt o nedovoljeni trgovini s strelnim orožjem med EU in regijo jugovzhodne Evrope** za obdobje 2015–2019²⁸. Komisija je novembra 2015 po terorističnih napadih v Parizu predlagala nadaljnjo okrepitev pravnega okvira EU zaradi odprave več pravnih praznin: na tej podlagi je bila opravljena revizija direktive o strelnem orožju. V istem času je objavila tudi nov **akcijski načrt EU za boj proti nedovoljeni trgovini s strelnim orožjem in eksplozivi ter njihovi uporabi**²⁹.

Leta 2018 je Svet potrdil skupno sporočilo Komisije in visoke predstavnice Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko z naslovom **Elementi za strategijo EU zoper nedovoljeno strelno orožje ter osebno in lahko orožje in pripadajoče strelivo**³⁰, ki je tako postalo celovita strategija EU³¹.

Organi z Zahodnega Balkana so pripravljenost, da skupaj obravnavajo preostale vrzeli z regionalnim pristopom, nedavno izrazili z oblikovanjem Časovnega načrta za trajno rešitev problema nedovoljenega posedovanja in neustrezne uporabe osebnega in lahkega orožja in pripadajočega streliva ter trgovine z njimi (v nadaljnjem besedilu: regionalni časovni načrt³²), sprejetega na londonskem vrhu, ki je potekal 10. julija 2018 v okviru berlinskega procesa. Ta pobuda je pozneje prejela finančno podporo EU na podlagi Sklepa Sveta z dne 19. novembra 2018³³.

Razvoj ukrepov med državami EU in državami zunaj EU na področju vidikov kazenskega pregona v okviru boja proti trgovini s strelnim orožjem je potekal večinoma prek portala EMPACT za strelno orožje. Osredotočen je bilo na razvoj nacionalnih zmogljivosti za boj proti trgovini s strelnim orožjem, razvoj operativne izmenjave informacij med državami članicami in Europolom ter razvoj operacij skupnega nadzora.

Komisija je prek Sklada za notranjo varnost – Policija finančno podprla in spodbudila več študij, kot so raziskovalni programi EFFECT³⁴, FIRE³⁵ in SAFTE³⁶, da bi se povečalo znanje

²⁸ Dokument Sveta 15516/14 z dne 14. novembra 2014, ki ga je Svet sprejel 4. in 5. decembra 2014 (dokument Sveta 16526/14); Ministrski forum EU-Zahodni Balkan o pravosodju in notranjih zadevah z dne 12. decembra 2014 v Beogradu.

²⁹ COM(2015) 624 final z dne 2. decembra 2015.

³⁰ JOIN(2018) 17 final z dne 1. junija 2018.

³¹ Sklepi Sveta z dne 19. novembra 2018 – Dokument 13581/18.

³² Časovni načrt so ob podpori SEESAC v posvetovalnem procesu razvili organi na Zahodnem Balkanu. Voditelji držav in vlad držav Zahodnega Balkana so ga sprejeli na londonskem vrhu, ki je potekal 10. julija 2018 v okviru berlinskega procesa

³³ Sklep Sveta (SZVP) 2018/1788 z dne 19. novembra 2018 v podporo Centru jugovzhodne in vzhodne Evrope za nadzor nad osebnim in lahkim orožjem (SEESAC) pri izvajanju regionalnega časovnega načrta za boj proti nedovoljeni trgovini z orožjem na Zahodnem Balkanu (UL L 293, 20.11.2018, str. 11).

³⁴ *Examination of Firearms and Forensics in Europe and across Territories (Pregled v zvezi s strelnim orožjem v Evropi in po ozemljih)*, ur. prof. Erica Bowen in dr. Helen Poole, Coventry University, Calabria University, Arquebus Solutions Ltd, 2016.

³⁵ *Fighting Illicit Firearms Trafficking Routes and Actors at European Level (Boj proti potem in izvajalcem nedovoljene trgovine s strelnim orožjem na evropski ravni)*, ur. Ernesto U. Savona, Marina Mancuso, Transcrime – Università Cattolica del Sacro Cuore, 31.3.2017.

o nedovoljeni trgovini s strelnim orožjem, ki med drugim zajema spletno trgovino in preusmerjanje zakonite trgovine. Komisija je financirala Globalni program UNODC za strelno orožje, da bi se zbrale in analizirale kvantitativne in kvalitativne informacije ter podatki o trgovini s strelnim orožjem³⁷.

Komisija je v okviru instrumenta za prispevanje k stabilnosti in miru financirala tudi delo v okviru globalnega programa UNODC za strelno orožje v zvezi z izvajanjem Konvencije Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu in njenega Protokola o strelnem orožju v državah partnerkah. Interpol je prav tako prejel finančno podporo za oblikovanje in razvoj evidence nedovoljenega strelnega orožja in sistema upravljanja spremljanja (iARMS).

Komisija in Svet podpirata tudi prostovoljno zbiranje nedovoljenega strelnega orožja, uničenje presežnega orožja in streliva, fizično zaščito in upravljanje zalog, razvoj zmogljivosti za označevanje, vodenje evidenc in sledenje, razvoj zmogljivosti za nadzor nad izvozom orožja ter podporo za spremljanje embarga in sledenje preusmerjenemu orožju.

4. NOV AKCIJSKI NAČRT EU ZA OBDOBJE 2020–2025

4.1. Določitev kazalnikov in poročanje

Predhodni akcijski načrti niso vključevali **kazalnikov**, kar je otežilo oceno njihovega izvajanja. Partnerke z Zahodnega Balkana in več držav članic EU je leta 2018 razvilo koristne kazalnike v okviru regionalnega časovnega načrta. Te kazalnike, ki so jih organi na Zahodnem Balkanu razvili ob podpori SEESAC, so pohvalili vsi vpleteni deležniki.

Komisija predlaga uporabo podobnih kazalnikov za oceno in spremljanje učinkovitosti novega akcijskega načrta za boj proti trgovini s strelnim orožjem s sistematičnim zbiranjem podatkov o kaznivih dejanjih in podatkov kazenskega pravosodja v vseh organih kazenskega pregona (policiji, carini, tožilstvu in sodišču). Navedeni kazalniki med drugim vključujejo skladnost z zakonodajo EU, število zasegov, število pregonov in obsodb zaradi trgovine s strelnim orožjem, število izvoznih dovoljenj in preverjanj po odpremi, število vzpostavljenih kontaktnih točk za strelno orožje, število oddanih, legaliziranih, onespособljenih ali uničenih kosov orožja (glej Prilogo 4 za več podrobnosti). Pod vsakim posameznim ukrepom, kjer je primerno, so navedeni ustrezni kazalniki.

Evropska komisija vsako leto pozove države članice EU in partnerke iz jugovzhodne Evrope, naj v skladu s Sklepom Sveta (SZVP) 2018/1788 predložijo podatke, povezane s kazalniki uspešnosti, ki jim, kjer je primerno, priložijo konkretne dokaze (na primer o uničenju), da bi se zagotovila posodobljena ocena letnih dejavnosti. Komisija zagotavlja podporo pristojnim organom tako, da v tesnem sodelovanju s portalom EMPACT za strelno orožje razvija metodologijo in jasna navodila za to poročanje.

³⁶ *Triggering Terror: Illicit Gun Markets and Firearms Acquisition of Terrorist Networks in Europe (Vzbujanje terorja: nedovoljeni trgi z orožjem in pridobivanje strelnega orožja s strani terorističnih mrež v Evropi)*, ur. Nils Duquet, Flamski mirovni inštitut, 17. april 2018.

³⁷ UNODC (2020), *Global Study on Firearms Trafficking (Globalna študija o nedovoljeni trgovini s strelnim orožjem)*, Dunaj: UNODC, na voljo na povezavi <https://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/firearms-study.html>.

4.2. Glavne prednostne naloge

4.2.1. Prednostna naloga 1: varovanje zakonitega trga in omejitev preusmerjanja

Evropska komisija bo okrepila svojo zavezo zagotavljanju pravilnega prenosa in učinkovitega izvrševanja **direktive o strelnem orožju** in njenih pripadajočih delegiranih in izvedbenih aktov v vseh državah članicah. Še naprej bo uporabljala vsa pooblastila, ki so ji bila v ta namen podeljena s Pogodbo. Izvajanje direktive o strelnem orožju v državah članicah je prednostna naloga. Komisija spodbuja partnerke iz jugovzhodne Evrope, da v celoti približajo svojo zakonodajo o pravnem nadzoru standardom EU in mednarodnim standardom. **[Ukrep 1.1 – Ključni kazalnik uspešnosti 1]** Komisija bo za pomoč državam članicam in partnerkam iz jugovzhodne Evrope skupaj z Europolom oblikovala referenčno preglednico strelnega orožja na ravni EU, ki bo omogočala enostavno razvrstitev strelnega orožja v skladu s kategorijami EU. **[Ukrep 1.2]**

V skladu z zahtevami direktive o strelnem orožju bo Komisija objavila poročilo o njeni uporabi na začetku leta 2021. Pri tem bo preučila načine za čim boljše obravnavanje **nastajajočih in prihodnjih groženj**, zlasti v zvezi s strelnim orožjem tipa flobert in tridimenzionalnim tiskanjem strelnega orožja. **[Ukrep 1.3]**

Komisija bo opravila oceno učinka zakonodaje EU **o nadzoru nad uvozom in izvozom strelnega orožja za civilno uporabo**, **[Ukrep 1.4 – Ključni kazalnik uspešnosti 6]**, da bi predvsem preučila načine za boljšo sledljivost (usklajene uvozne oznake), za izmenjavo informacij med nacionalnimi organi za preprečevanje neupoštevanja prepovedi izvoza in za povečanje varnosti postopkov nadzora nad izvozom in uvozom strelnega orožja (več jasnosti v poenostavljenih postopkih). Preučila bo, kako zagotoviti skladnost med Uredbo št. 258/2012 in direktivo o strelnem orožju, na primer zaradi boljšega obravnavanja uvoza plašilnega in signalnega orožja, ki ga je mogoče enostavno predelati, ali izvajanja nadzora nad izvozom vsega orožja, ki ga ureja Direktiva. Da bi Komisija zagotovila temeljito izvrševanje svojih pravil, namerava razširiti režim zaščite žvižgačev, vzpostavljen z Direktivo (EU) 2019/1937³⁸ na osebe, ki prijavijo kršitve Uredbe št. 258/2012, kakor je bila spremenjena.

Komisija bo v podporo izvajanju zadevnih mednarodnih konvencij Združenih narodov³⁹ tudi okrepila zmogljivost držav partnerk za izvajanje učinkovitega nadzora nad strelnim orožjem in svojo zavezo **približevanju najvišjim standardom**, da bi zagotovila učinkovito sledenje in preprečila, da bi strelno orožje zašlo na nedovoljene trge. **[Ukrep 1.5 – Ključni kazalnik uspešnosti 1]**

4.2.2. Prednostna naloga 2: Boljši pregled nad obveščevalnimi podatki

Komisija ponovno priporoča državam članicam, naj **v schengenski informacijski sistem sistematično pošiljajo podatke** o izgubljenem in ukradenem strelnem orožju ter prodanem orožju, ki ga je mogoče predelati v strelno orožje, in **naj preverijo v tem sistemu**, kadar orožje zasežejo. **[Ukrep 2.1 – Ključni kazalnik uspešnosti 9.8]** Komisija bo zagotovila podporo pobudam, ki omogočajo sočasno izvajanje iskanj in/ali vnosov podatkov s strani nacionalnih organov v schengenski informacijski sistem in Interpolov sistem iARMS, države

³⁸ Direktiva (EU) 2019/1937 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2019 o zaščiti oseb, ki prijavijo kršitve prava Unije (UL L 305, 26.11.2019, str. 17).

³⁹ Glej Prilogo 1.

članice pa poziva, naj se odzovejo na poziv Interpola, namenjen prostovoljcem, za preskus novih funkcij. **[Ukrep 2.2 – Ključni kazalnik uspešnosti 9.6]** Ključnega pomena je, da se vsi operativni in strateški obveščevalni podatki ter informacije v zvezi s tveganjem prenesejo v skupen carinski sistem za obvladovanje tveganja. **[Ukrep 2.3 – Ključni kazalnik uspešnosti 9.9]** Države članice in partnerke iz jugovzhodne Evrope bi morale sistematično evidentirati ukradeno in izgubljeno strelno orožje v sistemu iARMS. **[Ukrep 2.4 – Ključni kazalnik uspešnosti 9.6]**

Komisija bo na podlagi projekta, ki ga izvaja UNODC, sprejela ukrep za vzpostavitev **sistematičnega in usklajenega zbiranja podatkov o zasegih strelnega orožja** **[Ukrep 2.5 – Ključni kazalnik uspešnosti 4]** in objavljala letne statistične podatke, kakor to stori za namen analize zasegov drog⁴⁰. S tem bi se zagotovile koristne informacije za organe kazenskega pregona, ki bi jim zlasti pomagale pri opredelitvi novih trendov trgovine in oblikovanju izpopolnjenih profilov tveganja. V ta namen in na podlagi pripravljalnega dela, ki ga izvajajo različni akterji, kot so Europol, Frontex, UNODC, platforma EMPACT za strelno orožje in partnerke iz jugovzhodne Evrope, bo Komisija predlagala skupni obrazec za poročanje o zasegih. Komisija bo v sodelovanju z Europolom proučila možnost, da se na ravni EU uvede orodje za sledenje **incidentom, povezanim s strelnim orožjem**, v realnem času in da se pripravi pregled, ki se stalno posodablja. **[Ukrep 2.6 – Ključni kazalnik uspešnosti 10]** Pri tem bo črpala navdih iz projekta FIRE⁴¹ iz leta 2017, ki ga je financirala EU, in platforme za spremljanje oboroženega nasilja v jugovzhodni Evropi⁴².

Trgovina z orožjem se lahko izvaja tudi na tržnicah na temnem spletu. Komisija bo izvedla pripravljalni ukrep, ki ga je predlagal Evropski parlament, o stalnem spremljanju temnega spleta. **[Ukrep 2.7]** Poleg tega bo Europol v okviru političnega cikla EU še naprej pomagal državam članicam zbirati informacije in zagotavljati zanesljiv pregled nad obveščevalnimi podatki v zvezi z uporabo temnega spleta za nedovoljeno trgovino s strelnim orožjem.

4.2.3. Prednostna naloga 3: Naraščajoči pritisk na kriminalne trge

Komisija poziva države članice in partnerke iz jugovzhodne Evrope, naj dokončno vzpostavijo kadrovske izpopolnjene in usposobljene **kontaktne točke za strelno orožje** v vsaki jurisdikciji, kot so priporočene v smernicah nacionalnih strokovnjakov na podlagi dobre prakse⁴³. **[Ukrep 3.1 – Ključni kazalnik uspešnosti 7.1]** Take kontaktne točke bi morale biti sistematično vključene tudi v izvajanje akcijskega programa Združenih narodov za osebno in lahko orožje ter mednarodnega instrumenta za sledenje. Da bi Komisija olajšala sodelovanje na ravni EU in mednarodno sodelovanje, bo objavila kazalnike uspešnosti navedenih kontaktnih točk, pri tem pa jasno navedla njihove kontaktne podatke in kompetence. **[Ukrep 3.2 – Ključni kazalnik uspešnosti 7.1]**

⁴⁰ Člen 5 in člen 5a Uredbe (ES) št. 1920/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o Evropskem centru za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami; UL L 376, 27.12.2006.

⁴¹ *Fighting Illicit Firearms Trafficking Routes and Actors at European Level*, op. cit.

⁴² <http://www.seesac.org/AVMP> Sklep o financiranju: Sklep Sveta (SZVP) 2019/2111 z dne 9. decembra 2019 v podporo dejavnostim SEESAC za razorožitev in nadzor nad orožjem v jugovzhodni Evropi, ki zmanjšujejo ogroženost zaradi nedovoljenega osebnega in lahkega orožja ter pripadajočega streliva (UL L 318, 10.12.2019).

⁴³ Glej sprotno opombo 21 zgoraj.

Komisija poziva vse države članice, ki tega še niso storile⁴⁴, naj ratificirajo **Protokol Združenih narodov za strelno orožje**, ki pospešuje in krepi sodelovanje za preprečevanje, zatiranje ter izkoreninjanje nedovoljene proizvodnje strelnega orožja in trgovine z njim. **[Ukrep 3.3 – Ključni kazalnik uspešnosti 1.5]** Komisija bo začela tudi posvetovanje z deležniki, da bi preučila, ali obstajajo vrzeli v zakonodajnem okviru, ter ocenila potrebo po določitvi **skupnih standardov kazenskega prava o trgovini s strelnim orožjem** in nedovoljeni proizvodnji v skladu s členom 83 Pogodbe o delovanju Evropske unije. **[Ukrep 3.4 – Ključna kazalnika uspešnosti 1.5 in 8]** V tem okviru bo Komisija preučila, ali je mogoče s pravili na področju policijskega sodelovanja zagotoviti bolj sistematično sledenje zaseženemu orožju, izmenjavo obveščevalnih podatkov zunaj določenih preiskav, lažjo in sistematično izmenjavo balističnih podatkov ali izvajanje nadzorovanih dostav.

Komisija poziva države članice in partnerke iz jugovzhodne Evrope, naj **izboljšajo sodelovanje med organi kazenskega pregona (carino, policijo in mejno stražo), a tudi s tožilci in strokovnjaki za forenziko**, da bi obravnavale glavne vire in poti nedovoljenega strelnega orožja, pri čemer naj se zgledujejo po mreži strokovnjakov za strelno orožje iz jugovzhodne Evrope **[Ukrep 3.5 – Ključni kazalnik uspešnosti 3]** Močno bi morale okrepiti strokovno znanje svojih organov kazenskega pregona v zvezi z grožnjo, ki jo predstavlja strelno orožje, pravni okvir in orodje mednarodnega sodelovanja, zlasti z boljšim izkoriščanjem možnosti za usposabljanje, ki jih zagotavlja CEPOL, ter razvojem postopnega usposabljanja za povečanje dodane vrednosti. **[Ukrep 3.6 – Ključni kazalnik uspešnosti 7.2]**

Komisija poziva Europol, države članice in partnerke iz jugovzhodne Evrope, da ostanejo osredotočene na primere, povezane s strelnim orožjem v okviru operacij in ukrepov na področju spremljanja kibernetске kriminalitete v boju proti **tržnicam na temnem spletu** s tesnim usklajevanjem dneva skupnih ukrepov na področju spremljanja kibernetске kriminalitete in preiskav temnega spleta z Europolovo skupino preiskovalcev temnega spleta. **[Ukrep 3.7 – Ključni kazalnik uspešnosti 9.4]**

Komisija bo izboljšala tudi **sodelovanje med organi kazenskega pregona in dostavljavci paketov ter izvajalci poštnih storitev**, da bi zagotovila strožji nadzor nad pošiljkami, ki vsebujejo strelno orožje ali njihove sestavne dele. Predvsem bo preučila mogoč obseg uporabe umetne inteligence za boljše odkrivanje delov orožja, zlasti pri odkrivanju takih predmetov v velikih količinah majhnih pošilk z rentgenskimi žarki. **[Ukrep 3.8]** Predlagala bo tudi memorandum o soglasju na ravni EU med dostavljavci paketov ter policijskimi in carinskimi organi, da bi se izboljšalo posredovanje podatkov v zvezi s strelnim orožjem in deli strelnega orožja ter poiskali načini medsebojne podpore organov na podlagi dobrih praks, ki se že izvajajo na nacionalni ravni. **[Ukrep 3.9]** Tako bodo ustvarjeni enaki pogoji za vse, poleg tega pa se nekateri izvajalci ne bodo mogli uveljaviti, kjer je nadzor bolj ohlapen.

4.2.4. Prednostna naloga 4: okrepitev mednarodnega sodelovanja

Sodelovanje med EU in državami partnerkami zunaj EU je treba okrepiti v skladu s prednostnimi nalogami, določenimi v strategiji EU iz leta 2018 zoper nedovoljeno strelno orožje ter osebno in lahko orožje in pripadajoče strelivo⁴⁵.

Zlasti je treba okrepiti **sodelovanje z državami severne Afrike in Bližnjega vzhoda**.

⁴⁴ Nemčija, Irska, Luksemburg, Malta. Vse partnerke iz jugovzhodne Evrope so ratificirale Protokol ali k njemu pristopile.

⁴⁵ Glej sprotno opombo 30 zgoraj.

Poglobiti bi bilo treba sodelovanje s Tunizijo, Libanom in Jordanijo na področju sledenja orožju in izboljšanja nadzora nad orožjem. Komisija bo tesno sodelovala z visokim predstavnikom in poziva države članice, naj zagotovijo več osebja za tehnično pomoč državam v severni Afriki in na Bližnjem vzhodu. **[Ukrep 4.1]** Prav tako bi se bilo treba osredotočili na sodelovanje s Turčijo, ki velja za državo izvora številnih kosov enostavno predelanega, torej nedovoljenega plinskega in plašilnega orožja. **[Ukrep 4.2]** V **Afriki**, zlasti v Sahelu, se bodo spodbujali boljša fizična varnost in upravljanje zalog, vodenje evidenc ter nadzor nad orožjem. **[Ukrep 4.3]** Izmenjava dobrih praks z jugovzhodno Evropo že poteka.

Glede na visoko tveganje trgovine s strelnim orožjem v **jugovzhodni Evropi** (za katero se šteje, da vključuje države partnerke zunaj EU, tj. z Zahodnega Balkana, Ukrajino in Moldavijo), posebnosti, povezane z njenim geopolitičnim okvirom, visoko število in vrsto vključenih nacionalnih in mednarodnih akterjev ter sedanjo nestabilnost v vzhodni Evropi je poročilo o oceni akcijskega načrta za obdobje 2015–2019 pokazalo, da obstaja potreba po novem akcijskem načrtu. Slednjega so priporočili tudi delegati iz vseh držav partnerk, ki so se udeležili tretjega sestanka skupnega odbora strokovnjakov za strelno orožje iz Evropske unije in strokovnjakov iz jugovzhodne Evrope, ki je potekal 24. septembra 2018 v Bruslju. V poročilu o oceni je poudarjena tudi potreba po vključitvi Ukrajine in Moldavije v širši in skladen okvir sodelovanja v boju proti skupnim grožnjam, ki jih predstavlja nedovoljena trgovina s strelnim orožjem v celotni regiji. To je tudi odgovor na poziv Sveta k vključitvi Ukrajine v ustrezne operative akcijske načrte političnega cikla EU glede organiziranega in hujšega mednarodnega kriminala⁴⁶. V zvezi z Ukrajino bo akcijski načrt upošteval podporo EU⁴⁷ prizadevanjem Ukrajine v boju proti nedovoljeni trgovini z orožjem, strelivom in eksplozivi v sodelovanju z OVSE in SEESAC⁴⁸. Komisija s sredstvi EU podpira integrirano upravljanje meja in dejavnosti v boju proti trgovini v okviru misije Evropske unije za pomoč na meji za Moldavijo in Ukrajino. Delo družbe Conflict Armament Research v Ukrajini, ki se podpira na podlagi Sklepa Sveta (SZVP) 2017/2283, se nadaljuje.

Zato Komisija v okviru tega akcijskega načrta predlaga posebne podrobne ukrepe in upravljanje za jugovzhodno Evropo (glej oddelek 5 spodaj), ki naj se nadaljujejo v tesnem sodelovanju z visokim predstavnikom in ob posvetovanju s partnerkami.

5. POSEBNI UKREPI ZA JUGOVZHODNO EVROPO IN NJENO SODELOVANJE Z EU

5.1. Prilagajanje dejavnosti regiji

Kot je navedeno v oddelku 2, je ocena akcijskega načrta EU in jugovzhodne Evrope za obdobje 2015–2019⁴⁹ pokazala, da se obe strani spopadata s skupnimi izzivi in da je poglobljeno regionalno sodelovanje bistveno za učinkovitejše omejevanje čeznacionalne razsežnosti nedovoljene trgovine s strelnim orožjem v regiji.

⁴⁶ Sklepi Sveta o krepitvi sodelovanja med EU in Ukrajino na področju notranje varnosti. Dokument 15615/17 z dne 11. decembra 2017.

⁴⁷ Sklep Sveta (SZVP) 2019/2009 z dne 2. decembra 2019 o podpori prizadevanjem Ukrajine v boju proti nedovoljeni trgovini z orožjem, strelivom in eksplozivi v sodelovanju z OVSE; *UL L 312*, 3.12.2019, str. 42.

⁴⁸ Glej sklepe Sveta (SZVP) 2018/1788, (SZVP) 2019/2111 in (SZVP) 2019/2113 o podpori Moldaviji, Belorusiji in Ukrajini.

⁴⁹ Glej sprotno opombo 5 zgoraj.

Delo za razvoj regionalnega časovnega načrta, opravljeno v letu 2018 ob podpori Francije in Nemčije, je bilo rezultat soglasnega in participativnega pristopa vseh partnerk z Zahodnega Balkana. V okviru tega dela so bili opredeljeni številni ustrezni nameni in cilji, ki se bodo upoštevali v akcijskem načrtu. Komisija na podlagi tega v Prilogi 3 predlaga niz posebnih dejavnosti, ki povezujejo časovni načrt, in sicer v skladu s Sklepom Sveta o financiranju njegovega izvajanja⁵⁰.

Vse jurisdikcije v regiji se soočajo s podobnimi izzivi. Vendar vse partnerke ne bodo dosegle svojih ciljev enako hitro in zaradi različnih stopenj napredka bodo potrebna različna prizadevanja. Hkrati bi navedeni ukrepi morali na ustrezen način vključevati tudi Ukrajino in Moldavijo. Komisija bo v sodelovanju z visokim predstavnikom s tema državama poiskala načine in sredstva za njuno vključitev v celoten okvir.

Te posebne ukrepe za jugovzhodno Evropo so določili organi Zahodnega Balkana v okviru priprave in sprejetja regionalnega časovnega načrta, ki je priložen Sklepu Sveta (SZVP) 1788/2018. Ta stremi h krovnemu cilju akcijskega načrta – boju proti nedovoljenemu trgovanju s strelnim orožjem in strelivom in se osredotoča na tri glavne vidike, ki zagotavljajo večjo jasnost in boljšo strukturo kot akcijski načrt za obdobje 2015–2019, zlasti pri obravnavi preostalih pravnih praznin in nedoslednosti na področju nadzora nad strelnim orožjem, ki ovirajo policijsko in pravosodno sodelovanje:

- uskladitev pravnega okolja, posodobitev upravne strukture in olajšanje gradnje zmogljivosti;
- povečanje varnosti zalog in zmanjševanje zalog;
- zagotavljanje večje učinkovitosti dejavnosti na področju kazenskega pregona z olajševanjem operativnega sodelovanja, izmenjavo informacij in sodelovanjem pri balistični analizi.

5.2. Posodobljeno upravljanje za zagotovitev učinkovitega izvajanja

Da bi se navedene dejavnosti v celoti izvedle, se morajo vse partnerke učiti iz preteklosti, zlasti z vzpostavitvijo nove vrste upravljanja, ki se izogiba prekrivanjem ali pomanjkanju usklajevanja.

5.2.1. Izpolnjevanje potreb po financiranju za spopadanje z izzivi

Komisija se zavezuje, da bo poglobila sodelovanje s partnerkami iz jugovzhodne Evrope in dodelila namenska finančna sredstva za njihovo približevanje zahtevanim standardom. Komisija namerava poleg 11,8 milijona EUR, ki jih je decembra 2019 dodelil Svet⁵¹, mobilizirati in nameniti razpoložljiva sredstva iz Sklada na notranjo varnost in instrumenta za predpristopno pomoč za reševanje najnujnejših izzivov. Komisija v okviru pogajanj o večletnem finančnem okviru poziva države članice, naj se odzovejo na potrebe s sprejetjem ambicioznih proračunskih rešitev in mobilizacijo njihovih nacionalnih strokovnjakov na terenu.

⁵⁰ Sklep Sveta (SZVP) 2018/1788 z dne 19. novembra 2018 v podporo Centru jugovzhodne in vzhodne Evrope za nadzor nad osebnim in lahkim orožjem (SEESAC) pri izvajanju regionalnega časovnega načrta za boj proti nedovoljeni trgovini z orožjem na Zahodnem Balkanu (UL L 293, 20.11.2018, str. 11).

⁵¹ Sklep Sveta (SZVP) 2019/2111 z dne 9. decembra 2019 v podporo dejavnostim SEESAC za razorožitev in nadzor nad orožjem v jugovzhodni Evropi, ki zmanjšujejo ogroženost zaradi nedovoljenega osebnega in lahkega orožja ter pripadajočega streliva (UL L 318, 10.12.2019).

Skupaj z visokim predstavnikom bo Komisija sklicala **usmerjevalni odbor ključnih izvajalskih partnerjev in donatorjev**, v katerem bodo predstavniki držav članic, Evropska služba za zunanje delovanje, ustrezni agenciji Združenih narodov (UNDP in UNODC) in NATO. Cilj tega usmerjevalnega odbora bo zagotavljati strateško globalno usklajevanje donatorjev, vključno s tistimi, ki niso vključeni v usmerjevalni odbor večpartnerskega skrbniškega sklada Združenih narodov, za izvajanje časovnega načrta. Komisija bo v dialogu z vladami v regiji predlagala memorandum o soglasju med navedenimi udeleženci, in sicer z namenom sprejemanja skupnih odločitev o projektih, ki jih je treba financirati. Ob polnem spoštovanju pravne avtonomije donatorjev in ob polnem upoštevanju veljavnih postopkov odločanja na podlagi Pogodb bi tak memorandum lahko določal, kako bi odbor razvijal regionalno in nacionalno proračunsko načrtovanje ter prejemal konsolidirana finančna poročila za vse ustrezne dejavnosti in instrumente. S tem bi bil vsem donatorjem in deležnikom zagotovljen celovit in posodobljen vpogled v načrtovane ali izvedene dejavnosti ter njihove stroške. Komisija bo za zagotovitev sinergije med prizadevanji in učinkovitega povezovanja s SEESAC pospešila usklajevanje donatorjev na lokalni ravni ter zagotovila funkcijo usklajevanja, zlasti z imenovanjem regionalnega koordinatorja za strelno orožje, ki bi delal na eni od delegacij EU v jugovzhodni Evropi, na primer na delegaciji EU v Beogradu.

5.2.2. Celostno usmerjanje za izvajanje dejavnosti v jugovzhodni Evropi

Komisija predlaga racionalizacijo dela obstoječih organov za boljše usklajevanje. Politično usmerjanje bi moral še naprej zagotavljati Svet v EU, zagotavljati pa bi se moralo tudi v okviru srečanj med EU in partnerkami jugovzhodne Evrope na ravni ministrov za pravosodje in notranje zadeve, ustreznih zunanjih ministrov in drugih ministrov.

Da bi se zagotovilo regionalno strateško usmerjanje dejavnosti, bi se še naprej morali sestajati vsi nacionalni medresorski organi, ki predstavljajo vse institucije, pomembne za nadzor nad osebnim orožjem (komisije za osebno orožje) ob navzočnosti predstavnikov EU. V skladu s sedanjo prakso bi se usklajevalni sestanki v zvezi s časovnim načrtom organizirali skupaj z njimi in bi spodbujali pregled napredka pri izvajanju časovnega načrta, izmenjavo izkušenj in razpravo o odpravljanju preostalih vrzeli.

Na regionalni ravni kazenskega pregona bi bilo primerno tudi racionalizirati vrsto obstoječih organov⁵². Komisija predlaga, naj skupni sestanki strokovnjakov EU in strokovnjakov iz jugovzhodne Evrope potekajo v okviru portala EMPACT za strelno orožje, kamor so partnerke z Zahodnega Balkana že povabljene.

Komisija na vseh ravneh poziva organe, naj pošljejo udeležence z jasnimi pooblastili, da predstavijo stališče in sprejmejo zaveze ali predložijo podatke o mogočih rezultatih.

Glede upravnega poslovanja pa SEESAC od leta 2002 olajšuje postopke komisij za osebno orožje in mreže strokovnjakov za strelno orožje iz jugovzhodne Evrope ter usklajevanje regionalnega časovnega načrta. Partnerkam v regiji je zagotovil znatno tehnično pomoč, kar so pozdravili vsi deležniki na terenu. Ta proces bi se moral nadaljevati, in sicer v skladu s sklepi Sveta EU (SZVP) 2013/710, 2016/2356, 2018/1788 in 2019/2111 ter v duhu preglednosti in ob spoštovanju upravljanja skupnega proračuna prek usmerjevalnega odbora

⁵² Evropski strokovnjaki za strelno orožje, portal EMPACT za strelno orožje, mreža strokovnjakov za strelno orožje iz jugovzhodne Evrope in z njo povezana skupina strokovnjakov za strelno orožje iz jugovzhodne Evrope, skupni odbor strokovnjakov za strelno orožje iz EU in partnerk z Zahodnega Balkana.

donatorjev. Zlasti bi bilo treba po posvetovanju s Komisijo načrt sestankov ter proračunske dokumente in dokumente o poročanju predstaviti v skladu s celostnim pristopom.

Komisija pripisuje največji pomen usmerjanju in podpiranju partnerk pri izpolnjevanju različnih zavez in uporabi kazalnikov za merjenje rezultatov, kot so poročanje o napredku pri izvajanju regionalnega časovnega načrta SEESAC-u dvakrat na leto in načrtovana vmesna ocena izvajanja regionalnega časovnega načrta v okviru Sklepa Sveta (SZVP) 2018/1788. Zato bo uporabila celoten vzvod pristopnega procesa, da bi obravnavala in spremljala sprejete ukrepe za izvajanje akcijskega načrta. To pomeni, da se bo dosežen napredek preučil na sestankih pododbora za pravosodje in notranje zadeve ter v letnih poročilih po državah. V pomoč pri izpolnjevanju ciljev akcijskega načrta bodo pristopna pogajanja o poglavju 24, tj. Pravica, svoboda in varnost. V zvezi z državami, ki niso vključene v proces širitve, se bo pregled napredka obravnaval v okviru pododborov za pravosodje in notranje zadeve, platform o načelu pravne države ali drugih obstoječih forumov.

6. SKLEPNE UGOTOVITVE

Boj proti nedovoljenem dostopu do strelnega orožja mora biti večtematska varnostna prednostna naloga za Evropsko unijo, njene države članice in njene partnerke. Ta dostop povzroča fizično negotovost posameznika in povečuje tveganje nasilja v družini, ki lahko privede do umora, strelno orožje pa se lahko uporabi tudi za samomor. Boj proti temu pojavu pomaga obravnavati druge oblike kriminalnih dejavnosti, kot so terorizem, nedovoljen promet s prepovedanimi drogami, trgovina z ljudmi, tihotapljenje migrantov, pomorsko piratstvo, ponarejanje, okoljski kriminal ali organizirana kazniva dejanja zoper premoženje. Komisija poziva Evropski parlament, Svet, države članice in partnerke iz jugovzhodne Evrope, naj v celoti priznajo potrebo po okrepitvi ukrepov na tem področju na nacionalni ravni, ravni EU in v okviru mednarodnega sodelovanja.

Po njenem mnenju lahko celovitost in večdisciplinarnost tega akcijskega načrta zagotovita skladen operativni okvir za EU in njene države članice znotraj meja EU, zato predlaga sodelovanje ter zagotavljanje pomoči v boju proti trgovini s strelnim orožjem v jugovzhodni Evropi in z njo.

Komisija zlasti poziva vse institucije EU, organe kazenskega pregona in deležnike, tako v EU kot v jugovzhodni Evropi, naj poiščejo rešitve za izzive, navedene v tem akcijskem načrtu. Komisija poziva Evropski parlament in Svet, naj podpreta ta akcijski načrt ter tako izkažeta podporo vsem strateškim prednostnim nalogam in izkoristita ves njihov potencial.